

Uitkeringen voor volledig werklozen – voorkomen en opsporen van onterechte betalingen

Bij de vergoeding van de werkloosheid gebeuren soms onterechte betalingen. Door de regelgeving worden bij de berekening van het bedrag van de uitkering immers berekeningsparameters gebruikt die door hun aard aan verandering onderhevig zijn. Het gestorte bedrag hangt onder andere af van de persoonlijke toestand van de werkloze, die tijdens de werkloosheid kan veranderen.

De RVA moet er bovendien voor zorgen dat zijn werkloosheidsbureaus dossiers op een homogene manier behandelen en de aanzienlijke informatiestromen beheren als gevolg van zijn permanente samenwerking met de vier uitbetalingsinstellingen. Zoals bij de ziekte- en invaliditeitsverzekering, waar ziekenfondsen en een openbare kas de patiënten vergoeden, worden de werkloosheidsuitkeringen immers betaald door private uitbetalingsinstellingen die binnen de vakverenigingen zijn opgericht, en in mindere mate door een openbare kas.

In 2016 werd 4,6 miljard euro aan uitkeringen voor volledig werklozen betaald aan meer dan 400.000 rechthebbenden. Voor datzelfde jaar belooft het bedrag gekoppeld aan de terugvorderingsbeslissingen ingevolge onterecht uitbetaalde uitkeringen 61,2 miljoen euro.

Voor alle actoren in de werkloosheidsverzekering is het belangrijk die onterecht betaalde uitkeringen te vermijden, snel op te sporen en te recupereren. Het is immers niet zeker dat onterecht betaalde uitkeringen worden teruggevorderd en vaak bevinden de rechthebbenden zich in een preciaire financiële toestand.

Sinds 2012 heeft de RVA sterk geïnvesteerd in het voorkomen en opsporen van onterecht betaalde uitkeringen door databanken met elkaar te vergelijken. Daarenboven voert de RVA controles ter plaatse uit voor de types uitkeringen die niet kunnen worden opgespoord aan de hand van die procedures.

Het Rekenhof heeft de maatregelen onderzocht die de RVA neemt om de risico's op onterechte betalingen af te dekken en heeft het volgende vastgesteld.

De persoonlijke toestand van werklozen is moeilijk te controleren door de ingewikkelde regelgeving en de wijzigingen die eigen zijn aan die persoonlijke toestand.

De verboden cumulatie met andere beroepsinkomsten of een vervangingsinkomen wordt steeds meer en vaker gecontroleerd, hoofdzakelijk door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid te raadplegen en die gegevens af te toetsen met die van de RVA. De controleprocedures worden echter niet systematisch toegepast.

Voorts is het beheer van de controlekaarten die de werklozen moeten invullen een risicovolle situatie voor de RVA. Als werklozen die kaarten immers laattijdig indienen, kan dat uitkeringsfraude in de hand werken. Bovendien creëert het gebruik van een elektronische controlekaart die vanuit het buitenland wordt ingevuld, het risico dat de werkloze de voorwaarde van het effectief verblijven in België omzeilt.

Er rijzen ook problemen bij het beheer van de degressiviteit van de uitkeringen. Daar bestaat het risico er niet in dat onterechte bedragen worden uitbetaald, maar wel dat lagere uitkeringen worden betaald dan die waarop de werkloze recht heeft. Als de uitbetalingsinstellingen niet vragen om zijn beroepsverleden te valoriseren, loopt de werkloze immers het risico dat hij een forfaitair bedrag krijgt dat overeenstemt met de laagste uitkering. De RVA ziet er niet op toe dat de passende administratieve stappen worden uitgevoerd en het gevaar bestaat dat het beroepsverleden pas met vertraging in rekening wordt genomen.

Met betrekking tot de beschikbaarheid van werklozen voor de arbeidsmarkt, één van de voorwaarden voor de toekenning van werkloosheidsuitkeringen, heeft de RVA geen controleprocedures voor alle uitbetalingsdossiers uitgewerkt. Voor sommige dossiers voorziet het verificatieprogramma niet in een herinnering waarin erop gewezen wordt dat het attest van inschrijving als werkzoekende verplicht in het dossier moet worden opgenomen.

De regelgeving draagt de uitbetalingsinstellingen op preventieve controles uit te voeren om onterechte betalingen te vermijden. Die responsabilisering kan financiële gevolgen voor de uitbetalingsinstelling hebben. Wanneer de RVA de uitbetalingen van de uitkeringen controleert, krijgen de instellingen een heel lange termijn om de betalingen te verifiëren, met verschillende mogelijkheden om de betalingen te corrigeren.

Wat de monitoring van de activiteiten van de werkloosheidsbureaus betreft, heeft de RVA een gecentraliseerd beheer ingevoerd. De huidige procedures stellen de RVA nochtans niet in staat een volledig beeld te krijgen van de fouten van de werkloosheidsbureaus.

Het Rekenhof formuleert een reeks aanbevelingen om de vastgestelde problemen te verhelpen (zie hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen).